

D E C I Z I E

27 martie 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

în componență:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Stela Procopciuc
Diana Stănilă
Ion Malanciuc

examinând recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale,
în cauza civilă la acțiunea în contencios administrativ înaintată de Valeriu Vlas
împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului
administrativ individual defavorabil, obligarea emiterii actului administrativ
favorabil,

împotriva deciziei din 21 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a
fost respinsă cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale și
menținută hotărârea din 18 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani,

c o n s t a t ă:

La 06 aprilie 2021, Valeriu Vlas, reprezentat de către avocatul Dorian Pîcălău, a înaintat o cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale (în continuare CNAS), solicitând a considera nelegitim răspunsul CNAS la solicitare, prin care nu s-a efectuat calcularea pensiei reclamantului cu avantajele prevăzute de actele normative nominalizate și în conformitate cu certificatul din 12 decembrie 2019, eliberat de către IGP al MAI, prin care acestuia i-a fost calculată vechimea în muncă de 26 ani 00 luni 7 zile; a obliga CNAS să fie calculată pensia lui Valeriu Vlas în conformitate cu certificatul nr. 34/20-5685-624, eliberat de către IGP al MAI, potrivit căruia i s-a calculat perioada totală de activitate în IGP al MAI, ca fiind 26 ani 00 luni 7 zile; a obliga CNAS să efectueze indexarea pensiei reclamantului din momentul pensionării până la data depunerii acțiunii, cu achitarea tuturor sumelor bănești, precum și a compensațiilor și contribuțiilor.

În susținerea acțiunii înaintate, s-a invocat că reclamantul a fost angajat al organelor afacerilor interne al IGP al MAI, cu dreptul de a primi pensie pe linia MAI, fiind inclusiv angajat al Izolatorului de detenție provizorie al IGP al MAI.

Până la reforma MAI din anul 2013, angajatorul direct al reclamantului era Ministerul Afacerilor Interne, iar după reforma din 2013 - Inspectoratul General al Poliției al MAI.

Reclamantul consideră că, activând în funcția nominalizată și având în atribuțiile sale de serviciu paza și escortarea persoanelor deținute, arestate penal fie contravențional, precum și cele condamnate, urmau a fi luate în considerare actele normative ce apără drepturile sale în cadrul activității în organele afacerilor interne, care influențează la recalcularea eficiență a vechimii în muncă, precum și asupra cuantumului pensiei calculate și achitate acestuia.

La 12 decembrie 2019, reclamantul a primit certificatul nr. 34/20-5685-624, emis de IGP, potrivit căruia i s-a calculat perioada totală de activitate în IGP, ca fiind de 26 ani 00 luni 7 zile. Astfel, fiind deja pensionat, s-a adresat cu o cerere către CTAS Centru, la care a anexat certificatul nominalizat și a solicitat calcularea pensiei în conformitate cu vechimea în muncă, ce a fost indicată de către fostul angajator.

La 27 octombrie 2020, reclamantul a primit un răspuns de refuz de la CTAS Centru, prin care i s-a refuzat în satisfacerea cererii, invocându-se drept motiv că CTAS va răspunde la solicitare doar dacă reclamantul personal va depune cererea, în timp ce Codul administrativ oferă posibilitatea de a depune o cerere inclusiv în bază de procură.

La 31 octombrie 2020, reclamantul a atacat răspunsul cu o cerere de dezacord, la care iarăși a primit un răspuns, potrivit căruia urmează să se prezinte reclamantul personal pentru a depune cererea la CTAS, cu toate că în toate cazurile a anexat copia legalizată al procurii, fapt ce este indicat inclusiv în articolul 46 din Codul administrativ.

Drept urmare, la 10 martie 2021, reclamantul a adresat o cerere prealabilă către CNAS, prin care a solicitat să-i fie calculată pensia cu avantaje, iar la 15 martie 2021, a primit răspuns, prin care i s-a cerut să înlătore neajunsurile, cerință căreia s-a conformat.

La 29 martie 2021, Valeriu Vlas a primit răspuns, prin care i s-a comunicat că, dat fiind faptul că neajunsurile nu au fost înlăturate, cererea nu va fi examinată.

Respectiv, reclamantul a fost nevoit să se adreseze cu prezenta cerere de chemare în judecată.

Potrivit reclamantului, activând într-o funcție în temeiul căreia a avut drept sarcini paza și escortarea persoanelor deținute, arestate penal fie contravențional, precum și a celor condamnate, în cumul, precum și corelativ cu instituții cu cele de tip penitenciar, are dreptul la stabilirea pensiei cu înlesniri.

Astfel, reclamantul a indicat că nu s-au luat în considerare dispozițiile Hotărârii Guvernului RM nr. 78 din 21 februarie 1994, art. 33 alin. (2) al Legii cu privire la sistemul penitenciar nr. 1036 din 17 decembrie 1996, în vigoare până la 21 martie 2008. Respectiv, CNAS urmează să-i calculeze vechimea în muncă cu avantaje, calculându-se două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu pentru perioada efectuării serviciului în cadrul Izolatorului de Detenție Provizorie, din considerentele că pe perioada efectuării serviciului în organele afacerilor interne, și anume în subdiviziunile menționate, dânsul și-a supus riscului sănătatea și viața, având contact direct cu persoanele reținute, inclusiv contagioase.

Reclamantul a subliniat că, riscul la care sunt supuși colaboratorii de poliție pe parcursul serviciului în cadrul Izolatorului Detenție Preventivă a fost reflectat și de către instanțele judiciare prin hotărâri similare adoptate anterior. Astfel, reclamantul consideră că este îndreptățit să i se efectueze recalcularea vechimii în muncă, cu

inclusiunea în ea a avantajelor de două luni vechime pentru o lună în serviciu, pentru perioada activării sale în Izolatorul de Detenție Provizorie.

În conformitate cu prevederile punctului (8) lit. d) al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției și a sistemului penitenciar se acordă două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu, în instituții penitenciare de tip închis, izolatoarele de urmărire penală și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, precum și la lucrări de subteran.

Potrivit art. 33 alin. (2) din Legea cu privire la sistemul penitenciar nr. 1036 din 17 decembrie 1996 (în vigoare până la 21 martie 2008), vechimea în muncă în vederea acordării pensiei colaboratorilor sistemului penitenciar, se calculează cu următoarele înlesniri: o zi de serviciu în instituții penitenciare de tip închis, izolatoare de urmărire penală și în instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, precum și la lucrări în subteran, se consideră ca 2 zile de serviciu.

Din esența normelor de drept enunțate rezultă că pentru calcularea vechimii în muncă cu înlesnirile solicitate este necesar ca persoana să întrunească două condiții, și anume: instituția în care persoana execută serviciul să fie o subdiviziune indicată în pct. 8 al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 și să-și exercite serviciul nemijlocit în închisori, izolatoare de urmărire penală (izolatoare de detenție provizorie) și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici.

Potrivit reclamantului, penitenciarele de tip închis, izolatoarele de urmărire penală (izolatoarele de detenție provizorie) și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici sunt entități care cad sub incidența reglementărilor din pct. 8 al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994.

Conform art. 10 alin. (3) al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, odată ce dreptul la pensie este imprescriptibil, atât cât persistă acest drept, titularul are posibilitatea de a iniția acțiune imprescriptibilă în vederea ajustării avantajelor ce rezultă din acest drept la normele de drept în vigoare și la situația actuală. Caracterul imprescriptibil al dreptului la recalcularea vechimii în muncă se relevă prin aceea că acesta este un drept personal, astfel exercițiul său nu poate fi limitat în timp și nu este susceptibil de a fi pierdut prin neuz.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani) din 18 octombrie 2022, s-a admis acțiunea în contencios administrativ depusă de Valeriu Vlas împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind contestarea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ favorabil. S-a anulat decizia CTAS Centru exprimată prin răspunsul nr. 9393 din 27 octombrie 2020 și deciziile CNAS exprimate prin răspunsurile nr. V-2496/20 din 02 decembrie 2020 și nr. V-508/21 din 12 martie 2021. S-a obligat CNAS să emită o decizie cu privire la recalcularea cuantumului pensiei stabilite lui Vlas Valeriu în baza calculului vechimii în muncă confirmat prin certificatul MAI nr. 34/20-5685-624 din 12 decembrie 2019 și să-i achite diferența pensiei începând cu 19 decembrie 2009.

La 26 octombrie 2022, Casa Națională de Asigurări Sociale a declarat apel împotriva hotărârii Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani) din 18 octombrie 2022, care a fost suplimentat la 23 ianuarie 2023, solicitând casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi decizii prin care cererea intimatului să fie respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 21 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost respinsă cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale și menținută hotărârea din 18 octombrie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a conchis că, Casa Națională de Asigurări Sociale neîntemeiat i-a refuzat recalcularea pensiei reclamantului, or din conținutul normelor reținute de către instanță se deduce că penitenciarele de tip închis, izolatoarele de urmărire penală (izolatoare de detenție provizorie) și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, sunt entitățile ce cad sub incidența reglementărilor pct. 8 al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994.

Astfel, instanța de apel a reținut că din esența normelor de drept enunțate reiese că pentru calcularea vechimii în muncă cu acordarea înlesnirilor reglementate de pct. 8 lit. d) al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, este necesar ca persoana să întrunească două condiții: să-și execute serviciul într-o instituție, subdiviziunea căreia este specificată la pct. 8 al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994; și să-și exercite serviciul nemijlocit în închisori, izolatoare de urmărire penală (izolatoare de detenție provizorie) și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici.

Totodată, conform pct. 1 din Ordinul Ministerului Afacerilor Interne nr.96/2018 „Cu privire la recunoașterea unor înlesniri pentru stabilirea pensiei anumitor categorii de funcționari publici cu statut special și militari din cadrul Ministerului Afacerilor Interne”, se stabilește că se acordă înlesniri două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, corpului de ofițeri din cadrul subdiviziunilor autorităților administrative și instituțiilor din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, pe perioada activității în cadrul subdiviziunilor de pază, escortare și deținere a persoanelor reținute și arestate în izolatorul de urmărire penală, care urmează a fi luate în considerare la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei în conformitate cu prevederile Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544/1993.

În preambulul Ordinului MAI nr. 96/2018 este precizat că, acesta a fost emis întru respectarea prevederilor pct. 7 lit. g) și pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare, având la bază și Avizul consultativ al Curții Supreme de Justiție din 29 septembrie 2014.

Astfel completul de judecată a apreciat ca întemeiată concluzia primei instanțe cu privire la faptul că reclamantului Valeriu Vlas i-a fost calculată greșit vechimea în muncă în perioada în care a activat în cadrul grupei de escortă (care pe parcursul

anilor a purtat diferite denumiri), fiind calculată ca o lună vechime în muncă egală cu o lună de serviciu, dar conform prevederilor legale aplicabile speței, vechimea în muncă pentru acest gen de funcții se calculează două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu.

Instanța de apel a conchis că actele prezentate de Valeriu Vlas apelantei obligau CNAS să stabilească și să efectueze calcularea pensiei, reieșind din vechimea în muncă determinată în modul sus-indicat, circumstanță ce denotă caracterul nefondat al refuzurilor apelantei.

Totodată, Curtea de Apel Chișinău a reiterat că potrivit jurisprudenței constante a Curții Europene a Drepturilor Omului, pensia constituie un drept patrimonial în sensul art. 1 al Protocolului Adițional la Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și se constată o discriminare în sensul articolului 14 dacă lipsește o justificare obiectivă rezonabilă pentru diminuarea patrimoniului reclamantului. Limitarea nejustificată a unui drept recunoscut la pensie specială, nesocotit ulterior, fără a exista o justificare obiectivă și rezonabilă pentru o asemenea îngrădire, constituie o privare de proprietate în sensul art. 1 al Protocolului Adițional nr. 1 la CEDO, dar și o discriminare în sensul art. 1 din Protocolul 12 la Convenție (Buchen contra Cehiei-2006, Gaygusuz c Austriei-1996).

La 21 martie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a expediat prin poșta electronică recursul nemotivat împotriva deciziei din 21 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău. La 18 iulie 2023, a înaintat recursul motivat, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei noi decizii.

La 18 iulie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat copia cererii de recurs intimatului Valeriu Vlas, însă acesta nu a făcut uz de dreptul lui de a se expune asupra recursului printr-o referință.

Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Cartea a treia „Procedura contenciosului administrativ” din Codul administrativ, în special prevederile cu privire la temeiurile recursului.

Totuși, art. XI alin. (3) din Legea menționată, prevede că recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Aceleași considerente se deduc și din interpretarea art. 195 din Codul administrativ în coroborare cu prevederile art. 3 alin. (3) din Codul de procedură civilă către stipulează că, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedură civilă, cu excepția art. 169-171. Legea procedurală civilă care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare *nu are putere retroactivă*.

În consecință, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, la examinarea recursului, va aplica prevederile cu privire la temeiurile declarării recursului din Codul administrativ în redacția în vigoare la data declarării acestuia.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Instanța de recurs constată că decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 21 februarie 2023, dispozitivul fiind notificat participanților la proces prin poșta electronică la 10 martie 2023 (f.d. 104), iar decizia motivată le-a fost comunicată la 18 iunie 2023 (f.d. 108).

Astfel, depunerea recursului nemotivat la 21 martie 2023 (f.d. 105-107), precum și a motivării recursului la 18 iulie 2023 (f.d. 111-114), este în termen.

În motivarea recursului, Casa Națională de Asigurări Sociale a indicat că soluția instanței de apel este una eronată, ce rezultă din interpretarea incorectă a legii materiale aplicabile la caz, și anume pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și sistemului penitenciar.

Astfel, instanța de apel a emis o decizie pripită, fapt ce se datorează lipsei analizării argumentelor invocate de recurentă în cererea de apel, și anume a analizării legalității certificatului nr.34/20-5685-624 din 12 decembrie 2019 eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău, în care se reflectă vechimea în muncă a intimatului calculată cu înlesnirile de două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu conform pct. 8 lit. d) al H.G. nr. 78/1994, pentru activitatea din cadrul Grupei de escortă, pentru perioada 01.06.1999- 06.06.2001, 29.08.2002-12.06.2006.

Potrivit recurente, certificatul nominalizat este nul din oficiu din motiv că prevederile actului normativ care a stat la baza emiterii acestuia depășesc prevederile actului normativ în temeiul căruia a fost emis, or, în legislația națională nu există un act normativ care să prevadă acordarea înlesnirilor de două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu pentru colaboratorii Ministerul Afacerilor Interne care au activat sau activează în cadrul Grupului de escortă, subdiviziune a inspectoratelor de poliție.

Respectiv, instanța de apel și instanța de fond urmau să aprecieze dacă la calcularea vechimii în muncă a intimatului pentru perioadele de activitate în cadrul Grupului de escortă urmează a fi aplicat pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78/1994, în care este prevăzută expres modalitatea acordării înlesnirilor la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei în conformitate cu prevederile Legii nr. 1544/1993.

În această ordine de idei, recurenta a conchis că certificatul nr.34/20-5685-624 din 12 decembrie 2019 eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău este nul, or, intimatul nu a activat într-o instituție penitenciară cum este reglementat în pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78/1994.

Recurenta a apreciat critic soluția instanței de apel, or în opinia acesteia, în cazul din speță instanța a confundat activitatea militarilor dintr-o instituție penitenciară asupra căroră se răsfrânge Legea nr. 300/2017 cu privire la sistemul administrației penitenciare, cât și Legea nr. 1036/1996 cu privire la sistemul

penitenciar abrogată la 16 mai 2018 care garantează expres acordarea înlesnirilor respective, cu activitatea militarilor în cadrul Grupei de escortă din cadrul Inspectoratului de Poliție, care nu este o instituție penitenciară, asupra căreia se răsfrânge Legea nr. 320/2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, care la rândul său nu prevede acordarea înlesnirilor de două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu pentru colaboratorii care activează în cadrul Grupei de escortă. Iar reglementările ce se regăsesc în pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78/1994, sunt destinate doar colaboratorilor instituțiilor penitenciare.

În acest context, recurenta a conchis că intimatul nu întrunește condițiile enumerate, deoarece, a activat în cadrul Grupei de escortă care nu este o instituție penitenciară și nu se regăsește în pct. 8 lit. d) al HG nr. 78/1994.

Reieșind din cele expuse supra, temei de recalculare a pensiei pentru vechime în muncă în conformitate cu datele reflectate în certificatul nr.34/20-5685-624 din 12 decembrie 2019, eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău, nu există.

Cât privește Ordinul MAI nr. 96 din 20 martie 2018 „Cu privire la recunoașterea unor înlesniri pentru stabilirea pensiei anumitor categorii de funcționari publici cu statut special și militar din cadrul Ministerului Afacerilor Interne”, adoptat în scopul aplicării corecte a prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 78/1994, urmează de apreciat critic, deoarece ordinul nominalizat după cum s-a menționat supra depășește prevederile actului normativ în temeiul căruia a fost emis.

În acord cu prevederile art. 193 alin. (3), (3¹) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători.

În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din 5 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.

Verificând decizia din 21 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată consideră că acesta este admisibil și urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, pentru considerentele ce vor fi arătate în continuare.

Conform art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ (în vigoare la data declarării recursului), examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

Materialele cauzei atestă că, la 06 aprilie 2021, Valeriu Vlas, reprezentat de către avocatul Dorian Pîcălău, a înaintat o cerere de chemare în judecată împotriva CNAS, solicitând a considera nelegitim răspunsul CNAS la solicitare, prin care nu s-a efectuat calcularea pensiei reclamantului cu avantajele prevăzute de actele normative nominalizate și în conformitate cu certificatul din 12 decembrie 2019, eliberat de către IGP al MAI, prin care acestuia i-a fost calculată vechimea în muncă de 26 ani 00 luni 7 zile; a obliga CNAS să fie calculată pensia lui Valeriu Vlas în conformitate cu certificatul nr. 34/20-5685-624, eliberat de către IGP al MAI,

potrivit căruia i s-a calculat perioada totală de activitate în IGP al MAI, ca fiind 26 ani 00 luni 7 zile; a obliga CNAS să fie efectuată indexarea pensiei reclamantului din momentul pensionării până la data depunerii acțiunii, cu achitarea tuturor sumelor bănești, precum și a compensațiilor și contribuțiilor.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani) din 18 octombrie 2022, s-a admis acțiunea în contencios administrativ depusă de Valeriu Vlas împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind contestarea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ favorabil. S-a anulat decizia CTAS Centru exprimată prin răspunsul nr. 9393 din 27 octombrie 2020 și deciziile CNAS exprimate prin răspunsurile nr. V-2496/20 din 02 decembrie 2020 și nr. V-508/21 din 12 martie 2021. S-a obligat CNAS să emită o decizie cu privire la recalcularea cuantumului pensiei stabilite lui Vlas Valeriu în baza calculului vechimii în muncă confirmat prin certificatul MAI nr. 34/20-5685-624 din 12 decembrie 2019 și să-i achite diferența pensiei începând cu 19 decembrie 2009.

Prin decizia din 21 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost respinsă cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale și menținută hotărârea din 18 octombrie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani.

Analizând motivele soluției supuse criticii în recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, Completul de judecată ajunge la concluzia că decizia instanței de apel nu poate fi menținută, or aceasta prezintă deficiențe în motivare. Instanța de apel s-a abținut de a da un răspuns convingător la expunerile de bază invocate de apelantă. Argumentele formulate în fața sa nu au fost clarificate, deși ultima avea obligația de a se pronunța asupra fiecărui argument, astfel ca acestea să fie răsturnate, pentru a da posibilitate instanței de recurs să exercite controlul judiciar a soluției pronunțate.

Astfel, Completul de judecată al instanței de recurs atrage atenția asupra faptului că decizia instanței de apel creează o impresie rezonabilă de superficialitate.

Instanța de recurs consideră că instanța de apel nu a furnizat o motivare adecvată și clară în ceea ce vizează obligarea CNAS de a achita lui Valeriu Vlas pensia pentru vechime în serviciu, cu recalcularea acesteia începând cu data stabilirii inițiale a pensiei.

În context, instanța de recurs menționează că prin decizia din 21 februarie 2023 instanța de apel a conchis asupra temeiniciei pretenției de achitare lui Valeriu Vlas a pensiei pentru vechime în serviciu, cu recalcularea acesteia, ținând cont de certificatul nr.34/20-5685-624 din 12 decembrie 2019, eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău, cu achitarea diferenței pensiei neachitate, începând cu data stabilirii inițiale a pensiei, având în susținere prevederile Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993.

Instanța de recurs reține prevederile art. 54 al Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, potrivit căruia suma pensiei calculată și nesolicitată la timp se plătește pentru perioada precedentă, însă cel mult pentru 3 ani premergători datei solicitării pensiei. Sumele pensiei neprimite la timp din vina organelor care au stabilit sau care plătesc pensia se plătesc pentru perioada precedentă fără limite în timp.

Însă din concluziile instanțelor inferioare nu poate fi dedus niciun argument referitor la vina pe care o poartă organul de asigurări sociale care stabilește sau

plătește pensia, pentru neachitarea acesteia intimatului Valeriu Vlas pentru perioada începând cu 19 decembrie 2009.

Totodată, articolul 61 alin. (1) al Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, stabilește că recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.

Prevederi similare se conțin și în art. 143 din Codul administrativ, potrivit căruia un act administrativ individual ilegal defavorabil poate fi retras în tot sau în parte cu efect pentru viitor sau trecut chiar și după ce a devenit incontestabil. Aprecierea legalității sau ilegalității unui act administrativ individual se face în funcție de situația la momentul emiterii lui, iar în cazul desfășurării unei proceduri prealabile – de situația la momentul adoptării deciziei cu privire la cererea prealabilă.

Dacă la emiterea unui act administrativ individual de acordare a prestațiilor sociale legislația nu a fost corect aplicată sau s-a pornit de la o stare de fapt care s-a dovedit a fi incorectă și prin aceasta, în mod greșit, nu s-au efectuat prestații sociale corespunzătoare, atunci actul administrativ, chiar și după ce a devenit incontestabil, se anulează în tot sau în parte cu efect pentru trecut sau viitor. Această normă nu se aplică dacă actul administrativ se bazează în esență pe date eronate sau incomplete, pe care persoana defavorizată le-a prezentat intenționat sau din neglijență gravă.

Dacă un act administrativ individual este retras conform alin. (3) cu efect pentru trecut, prestațiile sociale se efectuează conform prevederilor legale corespunzătoare pentru o perioadă de cel mult 3 ani până la retragere. Dacă retragerea se face la cerere, calcularea perioadei pentru care se vor acorda retroactiv prestații sociale se face din momentul depunerii cererii.

Prevederile alin.(1)–(4) din prezentul articol nu se aplică dacă sunt întrunite condițiile stabilite la art. 147 alin. (3).

Astfel, existența unei norme care exclude dreptul de a beneficia de anumite plăți, nu poate fi interpretată ca o vină pe care o poartă organul de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia.

Totodată, instanța de apel nu a motivat în nici un fel concluzia de a recalcula și încasa pensia intimatului începând cu data pensionării inițiale a acestuia, în situația în care normele citate supra prevăd o perioadă de cel mult 3 ani sau o perioadă de 12 luni.

Dacă instanța de judecată nu a motivat în ce constă vinovăția Casei Naționale de Asigurări Sociale, responsabilă pentru neachitarea pensiei în perioada invocată de reclamant în acțiunea înaintată, și cum a stabilit termenul pentru care urmează a fi recalculată pensia, aceasta poate ridica întrebări cu privire la motivele acestei decizii. În lipsa unei motivări clare, există incertitudini în ceea ce privește raționamentul instanței și modul în care a fost aplicată legea în acest caz.

Totodată, CNAS în cererea sa de apel a ridicat problema legalității certificatului nr.34/20-5685-624 din 12 decembrie 2019, eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău, și temeinicia punerii acestuia la baza obligativității recalculării pensiei intimatului, însă această problemă a rămas fără un răspuns din partea instanței.

În conexiunea circumstanțelor expuse cu normele legale citate supra, instanța de recurs ajunge la concluzia că soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată.

În conformitate cu prevederile art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.

Potrivit art. 239 din Codul procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Prin urmare, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că instanța de apel incorect a constatat și elucidat circumstanțele cauzei și probele prezentate în cest sens, limitându-se doar la aspectele constatate de către instanța de fond. Or, în conformitate cu art. 373 alin.(5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Instanța de recurs remarcă că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce, în speță, lipsește. Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufman vs. Belgia, 1986).

Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă

acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că efectul art. 6 § 1 din Convenție este, inter alia, de a plasa un „tribunal” sub o obligație de a efectua o examinare adecvată a declarațiilor, argumentelor și probelor, fără a prejudicia evaluarea acestora sau a faptului dacă ele sunt relevante pentru decizia sa.

Corelând prevederile legale procedurale naționale cu jurisprudența CtEDO referitor la obligația instanțelor naționale de a-și motiva soluțiile, instanța de recurs conchide că circumstanțele expuse anterior denotă că instanța de apel nu și-a îndeplinit obligațiile. Iar aceasta nu poate echivala decât cu încălcarea dreptului la un proces echitabil al recurenteii, inclusiv dreptul de acces liber la justiție în raport cu obligația instanței de „a auzi” justițiabilii, garantat de art. 20 din Constituție și art. 6 § 1 din Convenție.

În concluzie, fiind constatate încălcările menționate, Completul de judecată consideră că singura soluție legală și rezonabilă este casarea integrală a deciziei și trimiterea spre rejudecare a cauzei.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, să verifice circumstanțele importante și probele administrate și, reexaminând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al participanților la proces la un proces echitabil.

Conform art. 258 alin. (3), art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se casează integral decizia din 21 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Valeriu Vlas împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ individual defavorabil obligarea emiterii actului administrativ favorabil, și se restituie cauza spre rejudecare, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc